

Catalunya

Principat

Miquel Àngel Pradilla

Miquel Àngel Pradilla Cardona (Rossell, el Baix Maestrat, 1960) és professor titular de Fonètica i Fonologia i de Sociolingüística al Departament de Filologia Catalana de la Universitat Rovira i Virgili. Des del 2005 és membre numerari de la Secció Filològica de l'Institut d'Estudis Catalans i membre del Consell Social de la Llengua Catalana de la Generalitat de Catalunya. Des de 2009 és el director de la Xarxa Cruscat de l'Institut d'Estudis Catalans, organisme des del qual ha coordinat els informes anuals sobre l'estat de la llengua catalana (2009-2013). Ha publicat nombrosos articles en revistes especialitzades i ha participat en diverses recerques col·lectives. És autor dels llibres *El Baix Maestrat: una cruïlla fonètica* (1996), *El laberint valencià. Apunts per a una sociolingüística del conflicte* (2004), *Sociolingüística de la variació i llengua catalana* (2008), *La tribu valenciana. Reflexions per a una sociolingüística del conflicte* (2008), *De política i planificació lingüística. Mirades contemporànies a l'ecosistema comunicatiu valencià* (2011) i *La catalanofonia. Una comunitat del segle XXI a la recerca de la normalitat lingüística* (2015).

Catalunya Principat

Miquel Àngel Pradilla

43

Introducció

Avaluar la vitalitat i l'ús de la llengua a Catalunya significa analitzar-ne la funcionalitat en el territori de l'àmbit lingüístic de la llengua catalana que aporta el 55% de la població, 7.509.000 residents d'un total de 13.499.000 habitants, i més de la meitat dels qui declaren saber-la parlar, 5.027.000 de catalanòfons, segons les dades de l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2014)*. D'altra banda, estem parlant d'un territori que, més enllà dels governants de torn, ha impulsat una política i una planificació lingüística amb un

horitzó clar, sense ambigüitats, de rehabilitació de la llengua pròpia. Així, mitjançant polítiques intervencionistes, s'han aconseguit resultats que volen situar la llengua en una dinàmica, lenta però sostinguda, de normalitat. Uns resultats que uns sectors socials valoren com a escassos i uns altres,

avui dia minoritaris, com a excessius. Amb expectatives tan contraposades i amb un estat que ha consolidat una gestió clarament asimètrica del multilingüisme territorial, la conflictivitat continua present en un ecosistema comunicatiu ara més divers que mai.

L'objectiu d'aquest article és proporcionar unes dades sintètiques sobre la situació de la llengua catalana a Catalunya. Són dades sobre l'estructura lingüística poblacional, les destreses lingüístiques que s'atribueix i els usos que declara. La font principal serà l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013* (EULP 2013). També oferirem una crònica glotopolítica de la involució legislativa a què s'ha sotmès la gestió de la llengua catalana els darrers anys.

44

1. Les grans magnituds demolingüístiques

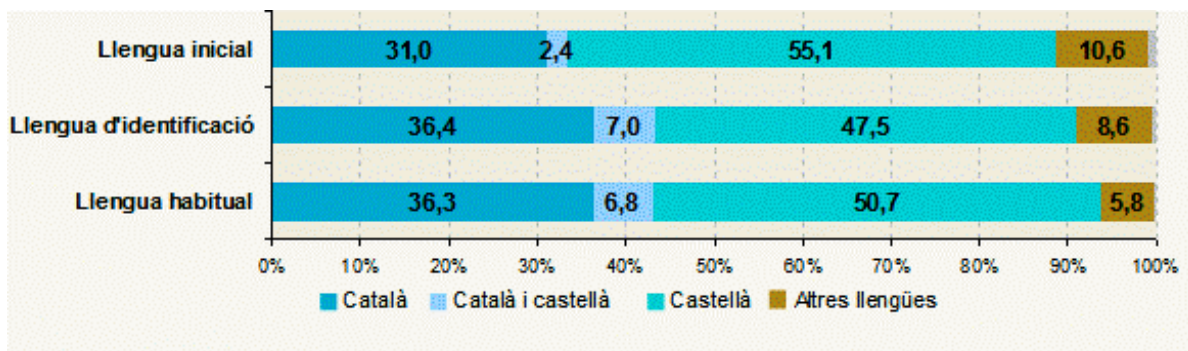
1.1. La base demolingüística: llengua inicial i llengua d'identificació

L'estructura de la població a Catalunya segons la *llengua inicial* -això és, la llengua apresada a la llar- presenta un grup, el castellanoparlant, que aglutina més de la meitat de la població (55,1%). El grup històric, el catalanoparlant, no arriba al terç de la població (31%). I, finalment, el grup que acull l'extraordinària amalgama de parlants d'altres llengües mostra un percentatge del 10,6%.

Com és sabut, la minorització percentual del grup lingüístic autòcton s'explica per l'alteració demolingüística de les migracions històriques i recents. Les històriques, especialment intenses entre els anys 1950-1970, van aportar un contingent molt important de persones, majoritàriament castellanoparlants. Les recents, en augment sostingut des de mitjan dècada dels noranta del segle passat, han diversificat extraordinàriament l'ecosistema comunicatiu a Catalunya amb

un horitzó de tres-centes llengües. Val a dir, tanmateix, que el mosaic lingüístic que ens han fornit les noves migracions presenta grups força desequilibrats quant a l'aportació de parlants: l'arabòfon seria el més destacat; el castellanoparlant, també de gran pes, té força rellevància perquè és decisiu en l'augment del diferencial demolingüístic amb el grup catalanoparlant que ja van impulsar les migracions històriques.

Gràfic 1 Llengua inicial, d'identificació i habitual. 2013 (%)

Font: Generalitat de Catalunya (2014)

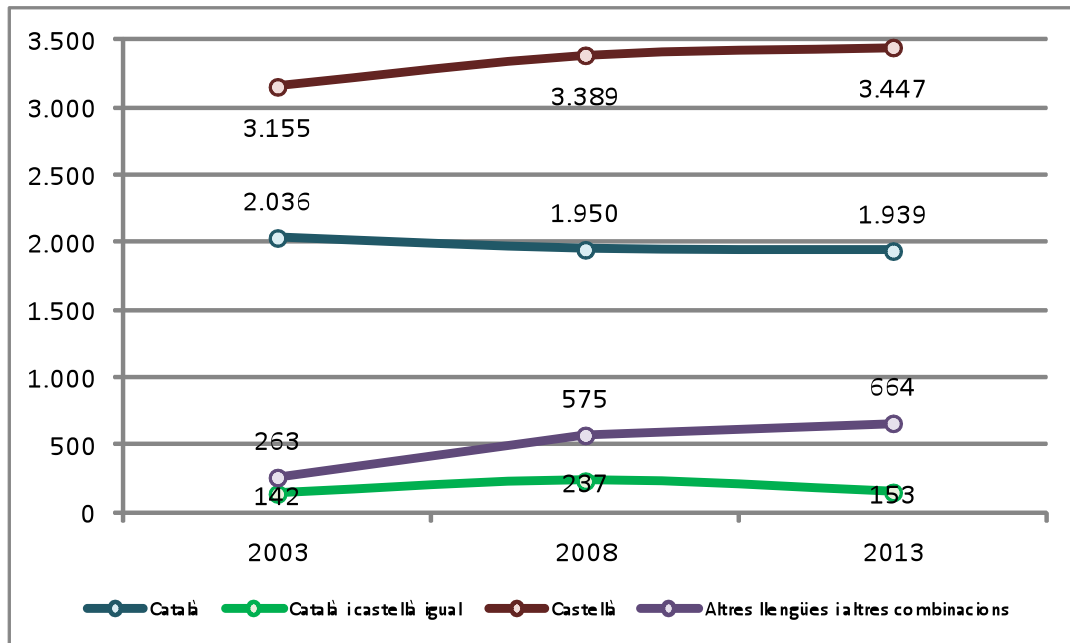
45

Si fem una prospecció diacrònica, resulta preocupant la pèrdua d'efectius de llengua inicial catalana que s'observa des de l'*Enquesta d'usos lingüístics de la població 2008* (gràfic 2). Sorolla (2013: 31) va fer notar que el saldo negatiu de catalanoparlants inicials es podia haver donat per la confluència de variables demogràfiques i sociolingüístiques. Les primeres les associava a la

La segones podien tenir a veure amb la major presència de catalanoparlants en les generacions de més edat, fet que propiciava una pèrdua més gran d'efectius que en les generacions joves, aquestes darreres amb un major recorregut vital. El contrast de les dades de 2003 i 2008 va evidenciar una pèrdua de 86.000 catalanoparlants inicials, un 4,3% dels poc més de dos milions que hi havia el 2003. Deu anys més tard, la tendència decreixent no s'ha estroncat però s'ha moderat considerablement (11.000 persones, -0,5%).

**Gràfic 2 Llengua inicial. Evolució 2003-2013, ≥ 15 anys.
Nombres absoluts, milers de persones.**

Font: Sorolla (2015) a partir de Generalitat de Catalunya (2015).

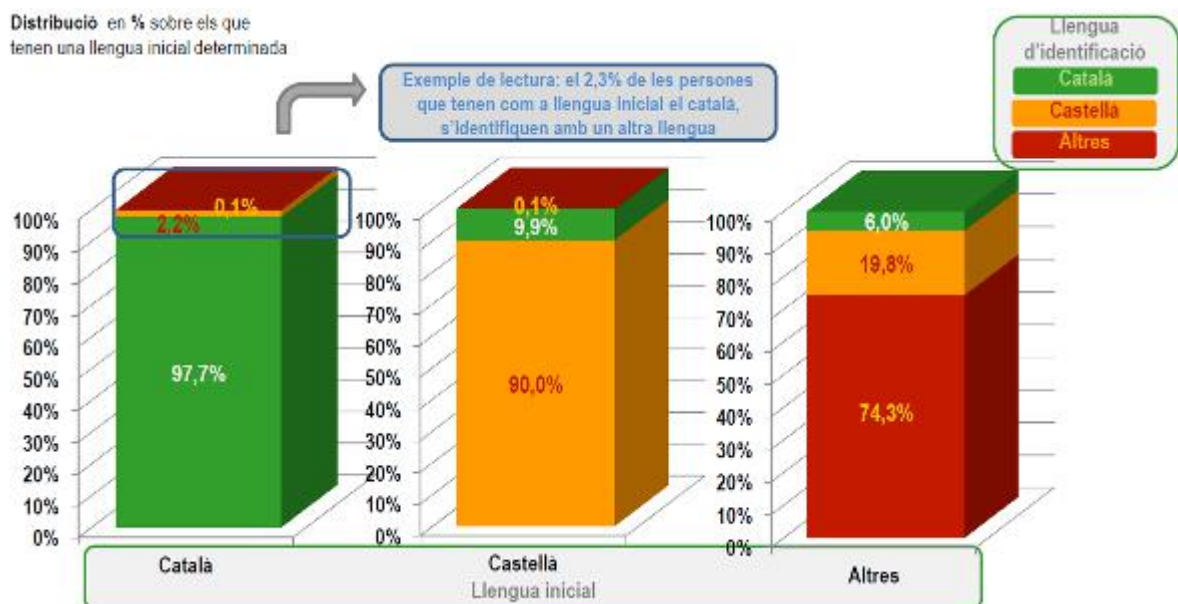
46

El contrast entre els resultats de la llengua inicial i la *llengua d'identificació* és determinant en la caracterització de l'evolució de la llengua principal de l'individu en la seua trajectòria vital. Entenem com a llengua d'identificació la que l'individu considera com la *seua* llengua en el moment de contestar l'enquesta. La llengua d'identificació ens aporta una informació cabdal vinculada a la identitat lingüística, a la representació de la llengua en definitiva. I esdevé un dels indicadors més objectius de la capacitat d'atracció o de retracció d'una varietat lingüística.

La relació entre la llengua inicial i la llengua d'identificació queda palesa en el gràfic 1. S'hi observa com els catalanòfons per identificació superen en 5,4 punts als catalanoparlants inicials, mentre que els castellanòfons per identificació mostren 7,6 punts menys que els castellanoparlants inicials. Així, mentre el diferencial entre catalanoparlants i castellanoparlants inicials és de 24,1 punts, el contrast entre els grups d'identificació s'ha reduït a 11,1 punts. Al seu torn, els parlants inicials d'altres llengües també presenten un diferencial negatiu de 2 punts pel que fa a la llengua d'identificació.

A partir de les dades del *Baròmetre de la comunicació i de la cultura 2011*, es van avaluar els fluxos de persones que s'intercanviaven els diversos grups lingüístics a Catalunya.¹ Les dades d'aquest instrument estadístic quantifiquen el diferencial entre la llengua inicial i la llengua d'identificació catalanes en 4,9 punts a 2011. Tal com es pot veure al gràfic 3, el flux de persones que, tot i tenir la llengua castellana com a llengua inicial, s'identifica amb la llengua catalana arriba gairebé al 10%. Tanmateix la identificació lingüística dels qui tenen altres llengües com a inicials afavoreix clarament la llengua castellana.

Gràfic 3. Llengua d'identificació segons llengua inicial 2011

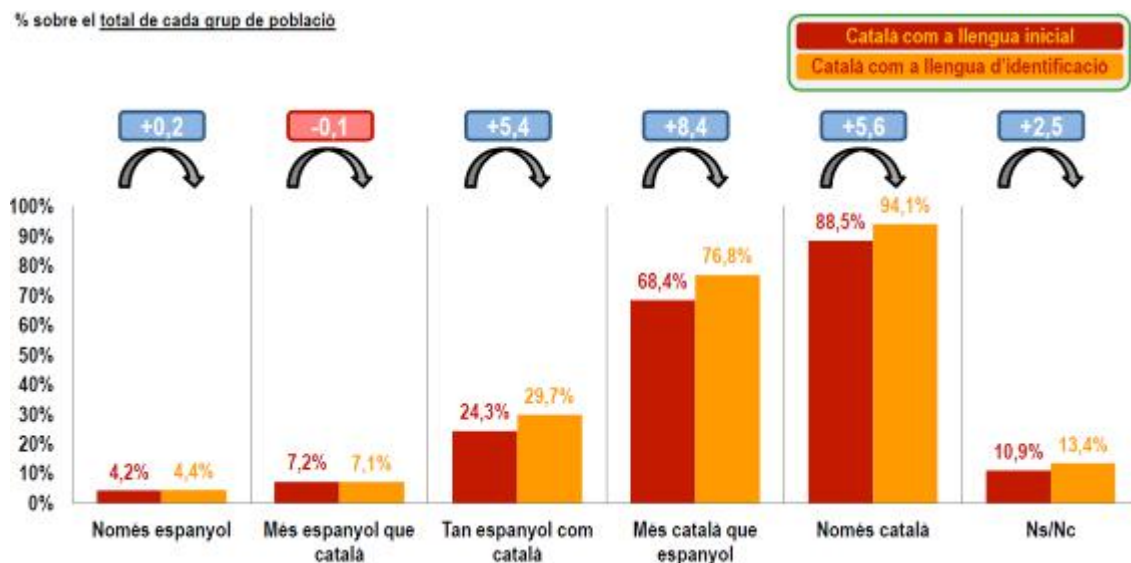
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del *Baròmetre de la comunicació i la cultura*

A partir d'aquestes dades, Torres ha analitzat quin és el perfil de les persones de llengua inicial castellana que han experimentat una mutació cap al grup de catalanòfons identitaris. De les correlacions establertes es desprèn que les variables que millor expliquen aquest progrés de la llengua catalana són el sentiment nacional, el nivell d'estudis i l'origen geogràfic familiar.

¹ A instàncies de la Xarxa Cruscat, Joaquim Torres es va encarregar de realitzar el treball esmentat.

Probablement la variable explicativa més potent és el *sentiment nacional*, això és, la identificació emocional amb Catalunya. Així, les dades certifiquen què allí on la llengua catalana no avança és entre la minoria que se sent prioritàriament espanyola, mentre que el canvi es dona entre els qui tenen un sentiment dual equilibrat català-espanyol i els qui se senten prioritàriament catalans (Gràfic 4).

Gràfic 4 Progrés del català com a llengua d'identificació segons el sentiment nacional 2011

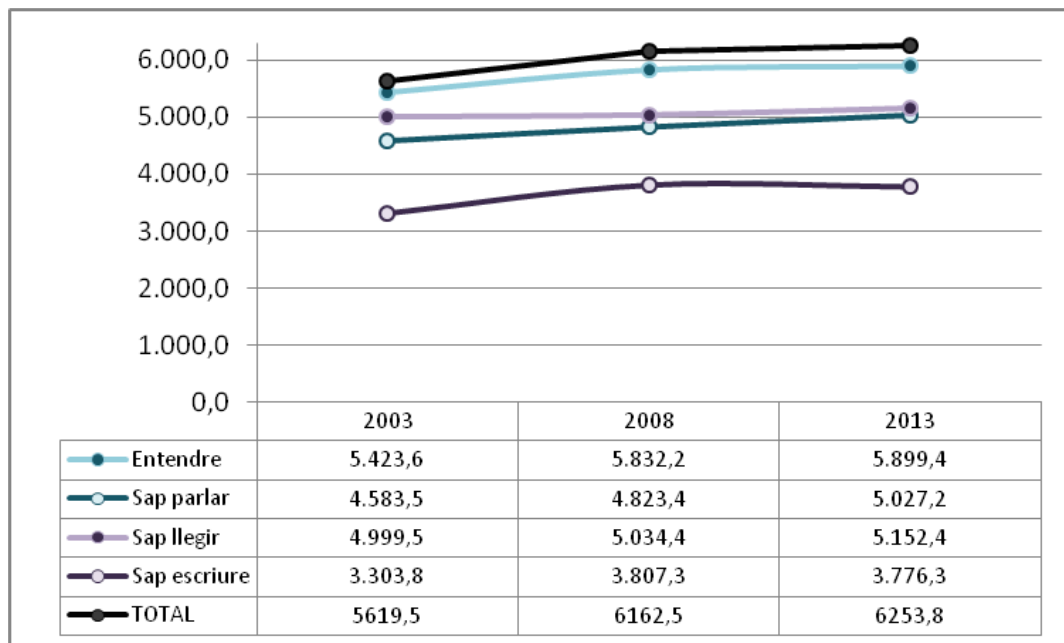
Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del *Baròmetre de la comunicació i la cultura*

1.2. El coneixement de les llengües

L'EULP 2013 ens proporciona informació sobre les diferents habilitats lingüístiques (entendre, parlar, llegir i escriure). En el moment de redactar aquest article, només s'han fet públiques les obtingudes a partir de dades declarades en preguntes de tipus dicotòmic, això és, que només preveuen una resposta positiva o negativa (*sí* o *no*).

Gràfic 5 Coneixement del català a Catalunya (entendre, saber parlar, saber llegir i saber escriure) i població total. Any 2013, ≥ 15 anys. Nombres absoluts, milers de persones.

Font: Sorolla (2015) elaborat a partir de Generalitat de Catalunya (2015).

El gràfic 5 ens mostra els volums de població que declaren dominar les habilitats abans esmentades. L'avaluació dels resultats a partir de les xifres absolutes ens proporciona una interpretació més ajustada que la que ens ofereix l'anàlisi percentual. D'aquesta manera, les davallades percentuals observades entre 2003 i 2008 en les habilitats d'entendre, parlar i llegir, així com el lleuger retrocés entre 2008 i 2013 en l'habilitat d'escriure tenen un valor relatiu en el moment que es comprova que vénen acompanyades d'un increment de les persones que en són dipositàries. Així una de les dades percentuals que va causar més preocupació el 2008, la pèrdua de 3,3 punts en l'habilitat de parla, pren una dimensió més tranquil·litzadora quan se li associa un increment de

240.000 parlants. En el rerefons d'aquesta dissonància hi ha la important reordenació dels grups lingüístics de l'ecosistema comunicatiu català que han propiciat les migracions internacionals de la darrera dècada.

Quant a les habilitats competencials en llengua catalana, la capacitat d'entendre-la presenta uns resultats tendents a la universalització (94,3%). Vuit de cada deu persones declara saber-la parlar (80,4%). Aquesta dada ens ofereix diverses lectures. La positiva arribaria amb la correlació amb la llengua inicial: prop dels dos terços de la població que declara saber-la parlar no la té com a llengua inicial (49%). La negativa destacaria una incompetència que afectaria quasi una cinquena part dels individus que viuen a Catalunya.

En relació amb les competències lectoescriptores, l'habilitat d'escriure, fortament vinculada a l'accés de la llengua catalana a l'ensenyament, continua sent la més deficitària i la que presenta un recorregut de millora més important. Malgrat haver experimentat uns increments importants a mesura que van avançant les generacions que passen pel sistema educatiu, més d'una de cada tres persones (39,6%) es declara incompetent a l'hora d'escriure en català.

Comptat i debatut, hom pot afirmar sense risc d'equivocar-se que l'increment dels valors competencials s'ha d'associar a unes polítiques lingüístiques especialment actives a l'hora de millorar el coneixement de la llengua històrica i territorial. L'estancament o fins i tot la reculada lleu d'alguna d'aquestes habilitats troba una justificació versemblant en l'impacte demolingüístic de les noves migracions. Tanmateix, estroncats els fluxos migratoris contemporanis, si la capacitat d'atracció de la llengua catalana continua activada, és raonable pensar que les dades competencials aniran millorant.

1.3. L'ús de les llengües

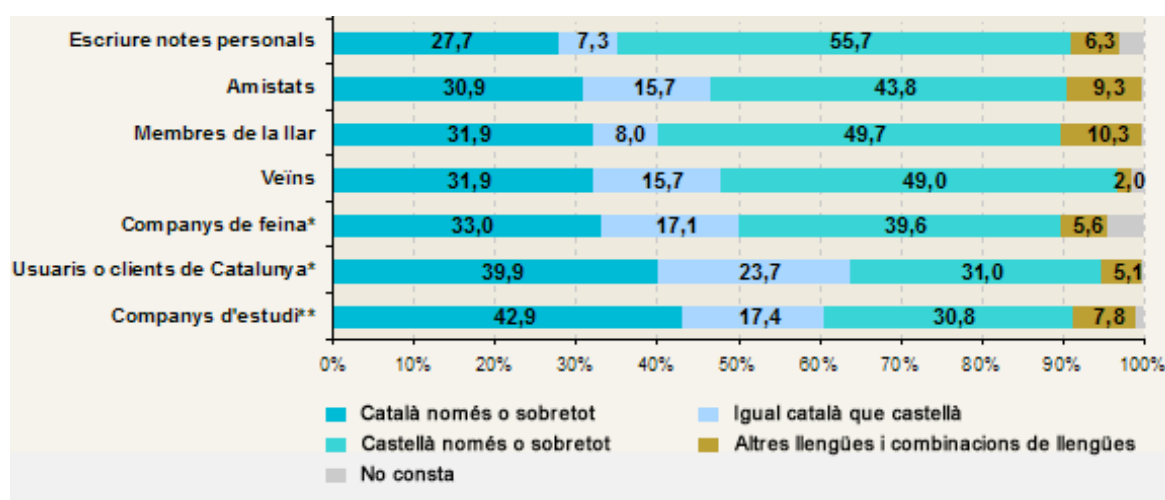
Els gràfics 6 i 7 ens presenten una anàlisi matisada de la diversitat de contextos en què s'utilitzen les llengües. Alguns dels àmbits proposats poden ser interpretats com una mena de contínuum de formalitat. Així, descansant en una

base demolingüística minoritària, els usos on intervé la llengua catalana mostren els pitjors resultats en els àmbits de proximitat. Tot agafant com a referent la llengua a la llar, hi trobem alguns contextos, els de les xarxes socials més pròximes (*amb els amics, amb els veïns i amb els companys de feina*), que corroboren aquesta apreciació (gràfic 6). D'altra banda, els àmbits on l'ús de la llengua catalana mostra unes magnituds més elevades, per damunt de la llengua en l'àmbit domèstic són tots els de consum i serveis (gràfic 7). L'ús predominant o combinat de la llengua catalana, tal com acabem de comprovar, es mostra sensible a la formalitat comunicativa del context.

Haurem de concloure, doncs, que la intervenció planificadora institucional en aquests darrers àmbits ha tingut una certa influència en la distribució dels usos lingüístics. Tanmateix, la millora del usos és un dels grans reptes que ha d'abordar la intervenció sobre la llengua. Tot i que l'ús de la llengua no perd terreny entre el col·lectiu de parlants nadius, té força dificultats a l'hora d'atraure coneixedors cap a un ús social efectiu. Un dèficit que n'entorpeix l'adopció entre el col·lectiu de nouvinguts i dificulta l'objectiu de fer del català la llengua de cohesió grupal. En aquest sentit, hem d'observar amb preocupació l'important decalatge (14,4 punts) que hi ha entre els percentatges atribuïts a la llengua habitual catalana (36,3%) i castellana (50,7%) (gràfic 1)

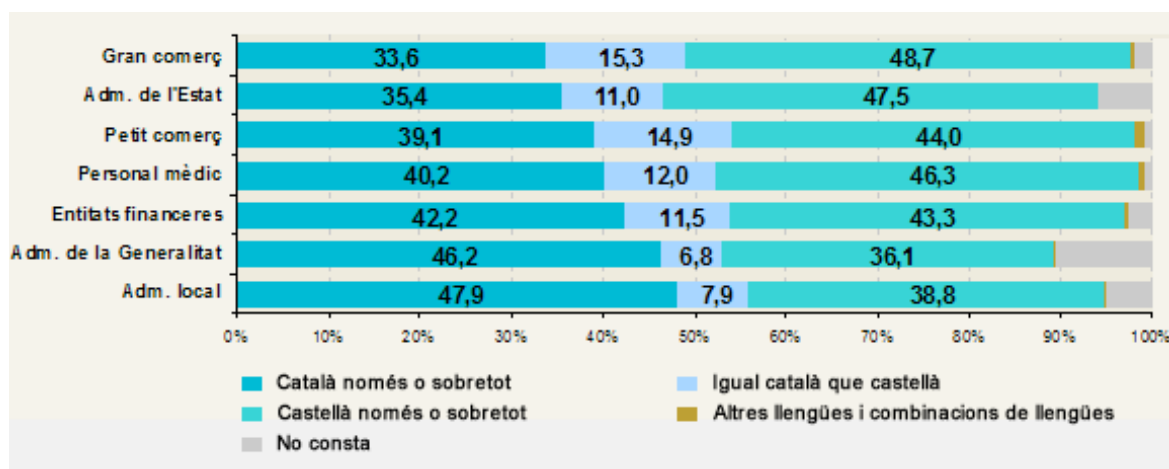
51

Gràfic 6. Usos lingüístics en àmbits interpersonals 2013 (%)

Font: Departament de Cultura i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població (2013)

Gràfic 7. Usos lingüístics en àmbits de consum i serveis 2013 (%)

Font: Departament de Cultura i Idescat. Enquesta d'usos lingüístics de la població (2013)

2. La intervenció sobre la llengua. Alguns esdeveniments recents.

52

Sense cap mena de dubte, Catalunya és el territori on la llengua catalana presenta una millor (que no immillorable, com s'ha vist) situació general de vitalitat i ús. Aquesta evidència ens porta a establir una correspondència entre

salut lingüística i grau de consciència nacional del col·lectiu que la parla. Ens estem referint, amb tots els matisos que calga, al sentiment d'identitat, a la convicció de pertànyer a un grup humà que comparteix uns referents històrics i culturals vertebrats per la llengua pròpia. Malgrat que més sovint del que seria desitjable els

comportaments lingüístics dels governants no s'han correspost amb les actituds preconitzades, el triomf reiterat de Convergència i Unió (CiU) (1980-2003 i 2010-) és una prova del paper central que té la llengua en la dinàmica política i social d'aquest territori. El Govern tripartit —Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC), Esquerra Republicana de Catalunya (ERC) i Iniciativa per Catalunya - Verds (ICV)—, que el 2003 va prendre el relleu a la coalició nacionalista i va exercir el poder fins a l'any 2010, també ha posat de manifest

que la reivindicació lingüística i nacional esdevé una línia transversal en tot l'espectre polític que vol mantenir-se fora de la testimonialitat.

Amb el Govern tripartit al poder (2003-2010), ens sembla destacable l'important esforç que es va portar a terme per millorar l'estatus legal de la llengua catalana en els àmbits estatal i europeu. En aquest sentit, l'aprovació del nou Estatut d'autonomia de Catalunya el 2006 modificarà i ampliarà considerablement les previsions lingüístiques del seu predecessor. Entre les previsions més destacades de l'EAC 2006, es pot assenyalar la proclamació del deure de coneixement de la llengua catalana (art. 6.2), fent un paral·lelisme amb la literalitat del text constitucional que el refereix al castellà; l'elevació a rang estatutari d'algunes previsions de la Llei de política lingüística, com ara la definició de llengua pròpia i de llengua oficial (art. 6, apartats 1 i 2, i 32) i dels drets lingüístics

generals sectorials, inclosos els relatius a l'ensenyament (art. 32 a 36); la fixació més clara de la competència exclusiva de la Generalitat en matèria de llengua (art. 143); l'explicitació del compromís estatal en el foment i la projecció exterior de la llengua catalana, concretament a les institucions

centrals, a la Unió Europea i als organismes internacionals com la UNESCO (art. 6.3, 33.5 i 50.7), i la proclamació del principi que el personal judicial i la resta de personal al servei de l'Administració de justícia a Catalunya, així com els notaris i registradors, han de tenir un coneixement adequat i suficient de la llengua catalana, que els faci aptes per a complir les funcions pròpies del seu càrrec o lloc de treball (art. 33.3 i 102) (Pons, 2006).

Sota l'empara d'aquest nou marc legal, es posaran en marxa tot un seguit de mesures legislatives, que van cristal·litzar l'any 2010 en veure la llum: la Llei 10/2010, del 7 de maig, d'acollida de les persones immigrades i de les retornades a Catalunya; la Llei 20/2010, del 7 de juliol, del cinema; la Llei 22/2010, del 20 de juliol, del Codi de consum de Catalunya, i la Llei 35/2010, de l'1 d'octubre, de l'occità, aranès a la Vall d'Aran. Aquestes lleis, recorregudes pel PP, Ciutadans i la Defensora del Poble, haurien de representar un avanç significatiu de la llengua catalana en els àmbits d'aplicació.

Malauradament, la judicatura estatal ha generat diversos pronunciaments de gran transcendència per a la viabilitat del marc jurídic vigent. Així, la Sentència del Tribunal Constitucional (TC) 31/2010, del 28 de juny, sobre l'Estatut, constituirà una involució en tota regla, ja que ataca de ple la consideració preferent de la llengua catalana en l'Administració i els mitjans de comunicació públics, rebaixa el deure de conèixer el català a situacions específiques i obre les portes a un nou plantejament per al sistema educatiu que no excloga la vehicularitat de la llengua castellana. Aquesta Sentència inicia un període on la doctrina legal esdevé la punta de llança d'una nova política recentralitzadora, molt bel·ligerant amb les aspiracions d'autogestió de les diferents comunitats autònomes. Aquest pronunciament fixa l'inici, doncs, d'un nou període per al dret lingüístic. Una etapa que es preveu altament conflictiva ja que la jurisprudència que dicte el Tribunal Constitucional a partir dels dubtes interpretatius que planteja la Sentència esmentada definirà unes regles del joc diferents i amb tota seguretat més restrictives que les que postulava l'EAC.

Aquesta etapa està marcada per l'arribada del PP al poder de l'Estat el novembre de 2011. El període es caracteritza per una concentració de poder del partit conservador inèdita, ja que a més del Govern central controlarà les Illes Balears, el País Valencià i Aragó. Catalunya esdevindrà l'únic territori catalanòfon de l'Estat espanyol que s'hi mantindrà aliè. En aquesta etapa, el PP reprendrà amb més intensitat que mai una política que es va anar gestant durant la segona legislatura del Govern d'Aznar, entre els anys 2000-2004. Una política que des de l'oposició va judicialitzar qüestions cabdals per a l'autogovern com l'EAC 2006 i tota la legislació que n'ha derivat. Una política que de nou al poder mostra el seu caràcter involutiu amb normatives legals com la «Llei Wert» (2013).

Paral·lelament, Catalunya inicia un nou cicle polític amb una manifestació l'11 de setembre de 2012 de to marcadament sobiranista. Una protesta multitudinària on encara ressonava la reprovació de la Sentència del TC contra l'EAC 2006 que va concitar la manifestació del 10 de juliol de 2010. El dret a decidir del poble català es posarà damunt la taula i el debat social i polític que generarà precipitarà la celebració d'eleccions anticipades el 25 de novembre. La contesa electoral va deixar el poder novament en mans de CiU, encara que la nova correlació de forces va impulsar un acord de governabilitat amb ERC.

En aquesta darrera etapa, el Govern català ha apostat per una política lingüística continuista, conscient que haurà de fer front a un nou marc legal clarament

involutiu. El món de l'ensenyament en podria ser el gran damnificat. Una orientació continuista i, en certa mesura, reactiva. Efectivament, el caràcter irredempt que li atorgarà la solitud amb què abordarà la gestió lingüística en una comunitat idiomàtica políticament en mans del PP, entenem que ha propiciat algunes iniciatives de força interès. Sens dubte, la més important ha estat el pla de mesures urgents formulat pel Departament de Cultura i presentat pel conseller Ferran Mascarell el 6 de febrer de 2013. Un pla que té com a objectiu projectar el català com a llengua de prestigi i de cultura.

En l'àmbit educatiu, l'esmentada Sentència del Tribunal Constitucional sobre l'Estatut obre les portes a un nou plantejament que ha de garantir la presència vehicular de la llengua castellana. D'aquesta manera, la judicatura impugna una doctrina amb una llarga trajectòria jurídica al darrere, que preveia l'ús del català com a llengua normal d'ús vehicular i d'aprenentatge en el sistema educatiu català. A partir de la Sentència, s'aniran succeint tot un seguit de notícies

legislatives que ens situaran en un estadi de setge judicial sense precedents. Així, al desembre de 2010 veuran la llum tres sentències dictades pel Tribunal Suprem que insisteixen en la vehicularitat de la llengua castellana. La jurisprudència que anirà teixint la interpretació de la Sentència de 2010 serà determinant en la viabilitat del sistema educatiu català. No cal dir que les referides sentències del Suprem ja

recolzen en la nova doctrina del Constitucional. Una mostra fefaent d'aquest nou tarannà legislador la tenim en la interlocutòria del TSJC del 28 de juliol de 2011 en què s'establirà un termini màxim de dos mesos perquè la Generalitat de Catalunya adapte la vehicularitat de la llengua castellana al model lingüístic català vigent.

Un termini que va quedar en suspens, tot siga dit de passada, com a conseqüència de la interposició per part de la Generalitat d'un recurs de reposició. Tanmateix, el 8 de març de 2012 es dicta una nova interlocutòria en el mateix sentit. En aquest cas, el Tribunal Suprem la ratificarà el 19 de febrer de 2013 i, tot i donar raó a la Generalitat en una qüestió gens trivial com és la de reduir l'afectació als fills dels recurrents, introdueix un nou matís, també gens menystenible: l'execució de la garantia demandada s'ha de fer, en la proporció

que la Generalitat considere convenient, «*junto con sus condiscípulos*». L'afectació, doncs, s'eixampla a l'aula sencera. La polèmica estava servida.

El 2013 les sentències s'aniran succeint sempre en el mateix sentit. I, ahora, la pressió judicial es complementarà amb interlocutòries que vetlen per l'aplicació en els termes proposats dels procediments endegats amb sentència ferma. Paral·lelament, amb un ampli suport del sector educatiu (Somescola.cat) i de l'espectre polític (CiU, ERC, PSC, ICV-EUiA i Candidatura d'Unitat Popular (CUP), la Generalitat iniciarà una batalla jurídica adduint la invasió de competències i la conculcació de preceptes de la LEC i de l'EAC. Un litigi, convé no oblidar-ho, on els contendents en la disputa compten amb forces molt desequilibrades.

La imposició de mesures cautelars acompanyant les interlocutòries, un procedir absolutament excepcional fins al moment, delata la determinació de la judicatura en l'aplicació de la nova doctrina constitucional. Aquest fet ha obligat el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya a fer una adaptació de l'atenció lingüística individual prevista en l'article 11.4 de la LEC durant el curs 2013-2014. Segons dades de l'*Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)* (Mayans, Tort i Areny, 2014: 100-102), a l'octubre de 2013 en tres dels procediments amb sentència ferma, que s'estaven executant sense cap oposició del Tribunal des de maig de 2012, i en dos procediments amb mesures cautelars, s'han dictat interlocutòries que qüestionen el procedir del Departament d'Ensenyament –l'adaptació de l'atenció lingüística abans esmentada- i el requereix a explicitar “las materias que se impartirán en castellano a dichos alumnos junto con los demás compañeros de clase”.

La novetat d'aquestes resolucions és l'amenaça d'intervenció judicial en cas de desobediència en els termes que segueixen: “en caso de que no se fijara esa proporción, o fuera manifiestamente insuficiente para entender que el castellano es también lengua vehicular docente, la Sala procederá a su determinación”. Per si això fos poc, el període que abraça la nostra anàlisi encara incorporarà un nou focus de tensió. Ens referim a l'aprovació de la Llei orgànica 8/2013, del 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (LOMCE), coneguda popularment per la «Llei Wert», el ministre que l'ha impulsada. Aquesta llei, emparant-se en una interpretació extraordinàriament restrictiva de la Sentència del TC de 2010, no amaga la voluntat de posar definitivament contra les cordes els fonaments del model de conjunció lingüística escolar, veritable punta de llança del procés de normalització lingüística a Catalunya.

En relació amb la llengua castellana n'estableix l'obligatorietat de la seua presència vehicular, juntament amb la de les llengües cooficials. I explicita en l'article 1.99 que "l'Administració educativa ha de garantir una oferta docent sostinguda amb fons públics en què el castellà sigui utilitzat com a llengua vehicular en una proporció raonable". A més, mitjançant disposicions

addicionals adverteix que "Si la programació anual de l'Administració educativa competent no garantís oferta docent raonable sostinguda amb fons públics en què el castellà sigui utilitzat com a llengua vehicular, el Ministeri d'Educació, Cultura i Esport, prèvia comprovació d'aquesta situació, assumirà

íntegrament, per compte de l'Administració educativa corresponent, les despeses efectives d'escolarització d'aquests alumnes en centres privats en què hi hagi l'oferta amb les condicions i el procediment que es determini reglamentàriament, despeses que repercutirà en aquesta Administració educativa [...] L'obligació financera del Ministeri d'Educació, Cultura i Esport tindrà caràcter excepcional i s'extingirà amb l'adopció per part de l'Administració educativa competent de mesures adequades per garantir els drets lingüístics individuals dels alumnes. A aquests efectes, no es consideraran adequades les mesures que suposin l'atenció individualitzada en castellà o la separació en grups per raó de la llengua habitual". La quantificació de la despesa que hauria d'assumir l'Administració catalana es quantifica en 6.000 € per alumne.

57

És obvi que de consolidar-se l'aplicació d'aquesta nova doctrina, l'actual sistema educatiu a Catalunya s'haurà de reformular sota premisses conceptuais ben allunyades de les que han estat vigents fins ara. De moment, el grau d'afectació encara és minso. I la Generalitat de Catalunya, amb la intenció de guanyar temps per tal que una nova conjuntura política en determine la revocació –no oblidem que la Llei en qüestió ha concitat la reprovació de bona part de l'arc parlamentari estatal-, està forçant la nova legalitat amb actuacions internes que pal·lien els efectes del nou context sociolingüístic escolar que es vol instaurar. Caldrà estar atents, doncs, als resultats del setge judicial a què els darrers esdeveniments legislatius ens han abocat.

Corol·lari

A la llum de les dades aportades de manera sumària, tot i l'allau migratòria que ha acollit la nostra societat, la llengua catalana continua mantenint un grau d'atracció suficient perquè la seua viabilitat comunicativa en el món contemporani estiga garantida. Aquesta atracció té en els resultats de la llengua

d'identificació un indicador de primera magnitud. Quant a les competències lingüístiques, l'habilitat de parla ha de centrar la nostra atenció. La millora d'aquest coneixement ha de ser un objectiu destacat. En relació amb els usos, entenem que el focus d'atenció ha de continuar en els usos

interpersonals vinculats a la privacitat. L'avanç de la llengua catalana en aquests contextos, ara mateix especialment deficitaris, tindrà un paper decisiu a l'hora d'establir la dinàmica intergrup al d'un ecosistema en negociació comunicativa permanent.

58

El panorama sociolingüístic a Catalunya permet albirar un horitzó, encara llunyà, de normalitat per a la llengua catalana. En l'assoliment d'aquest objectiu finalista serà fonamental que les institucions autonòmiques continuen prioritzant la llengua pròpia en els àmbits de la formalitat comunicativa que tenen al seu càrrec, això és, l'administració, l'ensenyament i els mitjans de comunicació. I, paral·lelament, caldrà que la societat civil avanci cap a un consens en la consideració de l'ús social del català com un element fonamental de la cohesió grupal.

D'entrebanes, no en faltaran. Ara mateix la incertesa jurídica que ha generat la Sentència del Tribunal Constitucional 31/2010 de 28 de juny ha propiciat una lectura en clau restrictiva de les previsions lingüístiques de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya renovat el 2006. Aquesta sentència ataca de ple la consideració preferent del català en l'administració i els mitjans de comunicació públics, rebaixa el deure de conèixer el català a situacions específiques i obre les portes a un nou plantejament per al sistema educatiu. En aquest escenari, la resolució dels recursos d'inconstitucionalitat interposats -entre d'altres pel partit que governa amb majoria absoluta a l'Estat espanyol- contra les prerrogatives

lingüístiques de la legislació catalana pot canviar les regles del joc vigents en un sentit clarament involutiu. En definitiva, la judicialització de la regulació lingüística a Catalunya augura un escenari de conflictivitat on es dirimirà una disputa especialment rellevant per al futur del català.

L'altre gran focus de la batalla jurídica es produeix amb la promulgació el setembre de 2013 de la LOMCE. El Govern de la Generalitat entén que la nova regulació educativa impulsada pel ministre Wert envaeix competències de la Generalitat en matèria d'educació (article 131 de l'Estatut) i de llengua pròpia (articles 35 i 143 de l'Estatut), fet pel qual ha interposat recurs d'inconstitucionalitat. La nova llei porta de bracet el Reial Decret 591/2014, d'11 de juliol, que regula el procediment administratiu sobre el reconeixement de la compensació dels costos d'escolarització establerts a l'apartat 4 de la disposició addicional 38 de la LOE. Novament, la Generalitat ha interposat un conflicte positiu de competència davant del Tribunal Constitucional, ja que vulnera les competències de la Generalitat en matèria educativa i, a més, és contrari als drets lingüístics en l'àmbit de l'ensenyament regulats a l'article 35 de l'Estatut i a l'autonomia financera de la Generalitat, establerta als articles 156 de la Constitució i 202 de l'Estatut (Mayans, Tort i Arenys, 2015, en premsa).

Els darrers deu anys, l'Administració educativa catalana ha rebut un miler de sol·licituds reclamant, entre d'altres coses, un ensenyament bilingüe. Val a dir que, els darrers anys s'ha detectat un augment de sol·licituds associat a l'impuls logístic d'associacions com Convivencia Cívica Catalana i, en menor mesura, Asamblea por una escuela bilingüe. Concretament, l'any 2013 els reclamants van ser 32 famílies (48 alumnes) i el 2014, 325 (472 alumnes). A hores d'ara, com s'ha dit, l'afectació sistèmica de la demanda constatada és relativament poc important. Tanmateix, tot fa pensar que de la mà d'un setge judicial sense precedents el conflicte pot agafar noves dimensions.

No cal dir que centrar els nostres esforços a trobar una sortida positiva per a la matriu legal de la llengua catalana ha de ser una prioritat on el Govern català ha de sentir tot l'escalf possible de la societat que gestiona.

Bibliografia de referència

- GENERALITAT DE CATALUNYA (2014). *Els usos lingüístics de la població de Catalunya. Principals resultats de l'Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013*. Barcelona: Generalitat de Catalunya.
- (2015). *Enquesta d'usos lingüístics de la població 2013*. Barcelona: Generalitat de Catalunya. <http://idescat.cat/p/eulp2013>
- MAYANS, P.; TORT, T. ; ARENY, M. (2015) (En premsa). "Ensenyament". A: PRADILLA, M. À.; SOROLLA, N. (coord.) (2015) (En premsa). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2014)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana.
- PONS, E. (2006). «El estatuto jurídico de las lenguas en Cataluña». A: PÉREZ, J. M. (coord.). *Estudios sobre el estatuto jurídico de las lenguas en España*. Barcelona: Atelier, p. 281-321.
- PRADILLA, M. À. (ed.) (2012). «Coneixements, usos i representacions socials de la llengua catalana el 2010 segons les dades del *Baròmetre de la comunicació i la cultura*. Primeres estimacions». *Estudis Romànics* [Barcelona: Institut d'Estudis Catalans], vol. 34, p. 347-365.
- (2015). *La catalanofonia. Una comunitat del segle XXI a la recerca de la normalitat lingüística*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.
- PRADILLA, M. À.; SOROLLA, N. (coord.) (2013). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. També disponible en línia a: <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2012.pdf> [Consulta: 10 de març de 2015].
- (2014). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2013)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. També disponible en línia a: <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2013.pdf>> [Consulta: 10 de març de 2015].
 - (2015) (En premsa). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2014)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana.
- SOROLLA, N. (2013). "Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística". A: PRADILLA, M. À.; SOROLLA, N. (coord.) (2013). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2012)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana. També disponible en línia a: <<http://www.demolinguistica.cat/arxiu/web/informe/informe2012.pdf> [Consulta: 10 de març de 2015].
- (2015). "Context demogràfic i econòmic. L'evolució de la comunitat lingüística". A: PRADILLA, M. À.; SOROLLA, N. (coord.) (2015) (En premsa). *Informe sobre la situació de la llengua catalana (2014)*. Barcelona: Observatori de la Llengua Catalana.